

מדינת ישראל

מא.

הכנסת

פרוטוקול מס. 3/5
 משיבת ועדת הכלכלה
 מיום ג' י"ב כסלו תשס"ו - 7.12.54
 בשעה 11.00

חברי הועדה:וזמרתפר:

מ. בנטוב - היו"ר
 י. אורז
 מ. וילנר
 ש. לביא
 ע. סימון
 י. ניצני
 ש. פרלשטיין
 ד. פלדמן
 מ. קסיס

מוזמנים:

ד"ר באמן - החשב הכללי

חברת השלומים - הפרוצדורה של גביית התשלום

סדר-היום:

עבור סחורות השלומים.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר מ. בנטוב:

בסדר היום - חברת השלומים - הפרוצדורה של גביית

התשלום עבור סחורות השלומים.

שמענו דו"ח מפורט מפי נציגי חברת השלומים, ובהתאם לבקשת חבריט אחדים הזמנו לישיבה זו את החשב הכללי, כדי שידצה בפנינו על הסדורים הכספיים בקשר עם העברת סחורות השלומים למוזמנים.

לפני כן אני מציע שנחליט על מועד הסיוור במבדוק. יתכן שנצלב בסיוור זה גם ביקור במפעל הדטנים החיסיים ובמפעל הארגון. כן הזמנו לסייר במפעל הירקון בבגב. אני מבטיח שנאעבירותר היה לקיים את הסצור במבדוק ביום הראשון הב.

הוחלט לקיים את הסיוור במבדוק ביום א' 12.12.54.

היו"ר ס. בנטוב: ועתה, אני מציע שנעבור לדיון בענין חברת
השלומים.

אנו שמענו על תכנית ניצול השלומים. בין יתר
שאלותי שאלתי - איזה חלק מתוך ה-3 מיליארד מרק נמצא כבר בתכנון; כלומר -
האם לממשלה יש כבר מושג מה היא בעצם רוצה לעשות עם כל השלומים, האם
יש לה תכנית לפיתוח הארץ בהיקף יותר גדול, וכיצד היא מטלבת בזה את
השלומים? התברר שקיים תכנון רק לגבי שליט מסכום השלומים כולו. לי
נראה שדבר זה הוא מדאיג, כי מבחינת המסך הלאומי ופיתוח הארץ במסך
שנתיים-שלוש שנים אנו חיים כאילו מן היד אל הפה. המטח היחידי שפחות
או יותר נמצא במסגרת של תכנון הוא שטח פיתוח המיים, שם ישנן תכניות
לעטרים שבה, יודעים מה תהיה ההתפתחות ומה נחוץ.

אם אין תכנון כזה, פירוש הדבר לחיות מן היד
אל הפה. אני מניח שאינם צפויים לנו הרבה מקורות בעלי היקף כזה
שיכולים להיות המנוף העיקרי לפתוח הארץ. ואם אנו נתקלים בהופעה, שלגבי
המקור הגדול אין תכנון, ובמידה לא קטנה מוציאים את הכספים לפי צרכי
הרגע, זה אומר שהפוטנציאל הגדול הסמוך בשלומים אלה עלול ללכת לטמיון.

אני יודע שהיתה פעם תכנית של טרון שהיתה בנויה
על ניצול כל השלומים לשם פיתוח מפעלים יסודיים בארץ. הממשלה, מסיבות
בלתי ברורות לנו - ואני חושב שעל זה נצטרך לעמוד בהמשך הדברים -
בגזה את תכנית טרון ומצד שני לא גיבשה שום תכנית אלטרנטיבית.

בעיה שניה היא בעיית הפרופורציה בין ההוצאה
להסקעות ופיתוח ובין ההוצאה לצריכה השוטפת, החל מדלק שמהווה מכום
עצום, חטרי גלם וכל מיני מוצרים אשר לעתים פוגעים גם בתוצרת הארץ.
זה נראה לי כליקוי שני.

עם זאת קטור גם, לדעתי, ליקוי שלישי. כספי השלומים
ניתנו לעם היהודי. הם לא ניתנו בכדי שפרטים שונים יעשו עסקים מ כספים
אלה, ירוויחו ויתכסו באופן כלכלי. אני חושב שהמטרה שצריכה לעמוד
בפני הממשלה היא - להטקיע את כל הכספים האלה על בסיס צבורי. כספים
אלה צריכים ללכת ליצירת מפעלים שיהיו בידי האומה, ומתוך זה גם מכוונים
לצרכים היסודיים של פיתוח המסך.

אני אומר, כי 3 ליקויים אלה נראים לי כמסכונים
מאד ומורידים במידה גדולה מאד את ערך ניצול השלומים בסביל העם היהודי
והארץ. ובבוא המסקנות, אני מטאיר לאצמי רשות להציע הצעות בהתאם לדברים
שאמרת.

ועכשו, אני מציע שנפסיק את הדיון ונשמע את החשב
הכללי. אנו הזמנו את החשב הכללי כדי לטווע מפיו על הסדורים שהממשלה
עושה באמצעותו עם מוציאי החירות השלומים, כדי לקבל מהם את התמורה
בעד אותן הסחורות והציוד שנמסר לידם. אנו קבלנו סקירה מבציגי חברת
השלומים על קווי הפעולה של חברת השלומים, און הזמנת סחורות, הבאת
הסחורות לארץ, והודגש בפנינו שרוב ההזמנות נעשות בהתאם להודעת החשב
הכללי שסידר את הסדורים הכספיים עם מקבלי הסחורות. היינו רוצים לטווע
מהחשב הכללי מה הוא הצטייף למהצריכים הכספיים, מה הם הערבויות והתנאים
של סדורים אלה, מה הם סוגי בעלי העסקים שאתם אתם עומדים בקשרים ומה
הנוהג לגבי כל סוג וסוג.

ס. לביא: אני רוצה לדעת את היחס האחרוני בין הצריכה השוטפת
והסקעות לפיתוח.

ד"ר גאמון:

קופת המטעלה והחשבונות המטעלה הסיווגים על ידי החשב הכללי יש להם שני סוגי החפצות: חברת השלומים. מצד אחד המטעלה היא קלואנט שמקבל את ההכנסות של חברת השלומים, ובדו"ח שאנו פרסמנו לסוף ספטמבר, ציינו שכל ההכנסות של חברת השלומים אנו מכניסים לטעיף ההכנסות של תקציב הפיתוח. לטעיף זה נכנסים שני שלישים מכל ההכנסות. שליש ההכנסה מגיע, לפי ההסכם היסודי, למוסדות יהודיים אחרים: המוסדות היהודית והאגוד של תביעות גרמניה. המוסדות מקבלת מזה 18,5 אחוז ואגוד התביעות 15 אחוז.

כל ההכנסות שהמטעלה מקבלת מהשלומים נכנסות לתקציב הפיתוח. ואין כאן הבדל אם קנינו סזון לצריכה שוטפת או אם קנינו ציוד, התמורה שאנו מקבלים מהמכירה היא הכנסה המיועדת לתקציב הפיתוח.

המטעלה מופיעה גם כמזמין מחברת השלומים. במקרה זה הפרוצדורה החשבונאית היא, שאנו מזכים את חשבון השלומים בעד ההכנסה ומחייבים אותו מסרד שהזמין את החכורה. למשל: אם הזמנו ציוד לרכבת, בזמן שהציוד הגיע ובמסרד לרכבת, הרי זה מאוחר הכנסה מחברת השלומים לחשבון תקציב הפיתוח ומצד שני זה מופיע כהוצאה לבגייית הרכבת. אם מופיע בתקציב פיתוח הרכבת סכום של 9.318.000 לירות, הרי במידה שכבר הגיע ציוד לרכבת, אנו חייבים כאן שני מליון לירות ולעומת זה גאותה מידה כבר כלול בהכנסות של מחברת השלומים 2 מליון לירות, מתוך זה נתנו שליש לשותפים בחברת השלומים ושני שלישים נכנסים בהכנסה לתקציב הפיתוח.

החשב הכללי מאשר את ההזמנות של מסרדי המטעלה ואת ההזמנות לתקציב הפיתוח שהמסרדים צריכים להזמין מחו"ל. תקציב חברת מקורות הוא 20 מליון לירות, אם חלק מזה צריך להביא כציוד גרמניה, אנו נותנים אישור לחברת השלומים, שעל חשבוננו הם יכולים להזמין בשביל חברת מקורות ציוד בסכום כזה וכזה. את הסכום הזה אנו מסריבים מתוך תקציב מקורות, ובמידה שהציוד מגיע, אנו רושמים הכנסה לחברת השלומים ומצד שני מחייבים את תקציב הפיתוח של חברת מקורות.

ישנם שני סוגי רישום: סריון-תקציב ובצוע תקציב. איננו יכולים לחייב את כל התקציב בשעת ההזמנה, כי ההזמנה אינה מבוצעת כמלואה. בזמן שהחכורה מגיעה אנו מזכים את חברת השלומים באופן סופי ומחייבים את תקציב הבצוע באופן סופי.

יש עוד סוג של הזמנות, הזמנות לציוד תעשייתי שמאשרות על ידי מינהל השלומים וועדת הורביץ, ובצורה זו: אם מפעל תעשייתי מקבל אישור על ידי הועדה המיוחדת להזמין ציוד גרמניה, המפעל הזה צריך לשלם חלק במזומן, ואת החלק השני הוא מקבל כהלוואה באמצעות האוצר לתעשייה. סכומים אלה, במידה שההלוואה נתנה - מופיעים אצלנו בהכנסה מחברת השלומים והוצאה לתקציב הפיתוח התעשייתי.

ישנם גם מוסדות אחרים הקשורים עם התקציב המטעלתי, ואשר בעבורם אנו מזמינים ציוד מחברת השלומים, כגון: קופת חולים. קופת חולים. מקבלת מתקציב המטעלה אחוזים למכר מקביל ומקבלת גם תקציב מסרד הבריאות, ומתוך סכומים אלה אנו מזמינים מחורה לפי חוזה עם קופת חולים, וכאשר החכורה מגיעה אנו מכבים מתוך התקציבים שאנו צריכים לשלם לקופת חולים.

אלה הם בקרויים כלליים הקשרים הדו-צדדיים של החשב הכללי עם חברת השלומים - מצד אחד מקבל את כל ההכנסות ומצד שני כמזמין צרכיה של המטעלה וצרכיה של תקציב הפיתוח שמטעלמים מקופת המדינה.

מינ"ר מ. בנטוב:

השאלה היתה, מה הם סרדי התשלום לבגייית חברות ופרטיים?

ד"ר גאמון:

מינהל השלומים נותן הלוואות לכמה שנים על חשבון הציוד עם טעיף ההצמדה.

היו"ר מ. בנטוב: מהו מינהל הסלומים?

ד"ר באמן: זהו מינהל מיוחד שקם על יסוד הסכם עם האוצר לתעסיה למתן הלוואות לקניית ציוד מברטניה. זהו אחד הזרועות של האוצר. בראש המינהל עומדים סר זגלי סטעם האוצר, נציג חברת הסלומים ומנהל האוצר לתעסיה.

היו"ר מ. בנטוב: מה תפקידו של מינהל הסלומים?

ד"ר באמן: הוא מאשר הקצבות לקניית ציוד. לתקופה יולי-אוגוסט אושרו הקצבות לקניית ציוד בערך ב-400 מיליון דולר.

היו"ר מ. בנטוב: אם אני רוצה לפתוח ביה"ד לאריג ורוצה להביא מכונות מברטניה, אל מי עלי לפנות?

ד"ר באמן: למסדר המסחר והתעסיה, והוא מאשר את הבקשה בתקציב בצווע הסלומים - קניית ציוד מברטניה, ואת האיטור הזה מעביר למינהל הסלומים. מינהל הסלומים בדוק את התכניות ואם המפעל יכול לשלם את המפרעות תוך 5-7 שנים ואת ההלוואה לפי טעיפי ההצמדה.

פ. פרלסטין: זאת אוטרת שההכרעה בענין הבוניטט של המזמין היא לא אכסקלוטטבית בידי האוצר לתעסיה אלא בידי מינהל הסלומים. נציגי חברת הסלומים מסרו לנו כי החברה אינה מספלת בענין הערבונות. לגבי חברת הסלומים אחראי רק האוצר לתעסיה. אבל אם המינהל מאשר את ההלוואות, מה דינו של אדם שאינו עומד בהחייבויותיו?

ד"ר באמן: במקרה זה האוצר לתעסיה צריך לסלם. שאלה זו קטורה בשאלת ביצוע ההלוואות מתקציב הפיתוח. בדרך כלל ההסכמים עם הבנקים מבוססים על חוזה בין המטסלה והבנקים. בחוזה נקבע שהבנק מקבל עליו את האחריות. אולם אם ישנו מפעל שלדעת המטסלה הוא מפעל חיוני, חלוצי או מפעל עידוד, המטסלה מוכנה לקבל על עצמה אחרז מסויים של הסיכון.

פ. פרלסטין: האם אופן התשלום הוא אחיד לגבי כל המזמינים? שמענו שיסנם מזמינים ממלתיים ויסנם מוסדות לאומיים ופרטיים. לא היה ברור לי לפי איזה סודר קובעים לאיזו מסגרת נכנס מפעל מסויים. וכתוצאה מזה אני רוצה לדעת אם ישנם הבדלים באופן התשלום בין חברות לאומיות כמו "סקורות" ובין חברות פרטיות, או שיטת מתכונת אחידה?

ד"ר באמן: על אשראי שנותנת חברת הסלומים למזמינים דרך הבנקים, קבלתם אינפורמציה מחברת הסלומים. תפקידי לתת אינפורמציה על אותן הזמנות שהחשב הכללי מזמין מחברת הסלומים. החשב הכללי מטפל רק באותם מוסדות שקוטרים בתקציב המטסלה. אין כאן ענין של כרדיטים. בזמן שהסחורה מגיעה אנו מחייבים את החשבון התקציב או את החשבון הטוטף של המפעל שקבל את הסחורה.

פ. פרלסטין: אם קופת חולים עוברת בהזמנותיה על התקציב שהמטסלה נשתנת לה, מה הדין אז?

ד"ר באמן: בדרך כלל ההזמנות אינן מבוצעות תוך זמן קצר. מיום שמתכיינים את ההזמנה ועד אשר מעבירים את הפרטים עוברים 12-18 חרטים עד שהסחורה מגיעה. ואז באותם מוסדות כדוגמת קופת חולים סותר לנו לאשר הזמנה בתקציב שעולה על התקציב השנתי, כי נוכל לחייב את חשבון התקציב הבא, ואם לא - אנו יכולים לעכב את הסחורה.

ועדת הכלכלה
7.12.54

היו"ר מ. בנטוב: ברצוני לשאול מספר שאלות:

א. מה הם הסמכים שצריכים להיות לפניכם הרגע שאתם נותנים אישור לחברת השלומים?

ב. מה הם הסדורים הכספיים בדיוק - מהו סכום המקדמה, לכמה שנים נתנה ההלוואה, מהו גובה הרבית ומה הם הבטחונות?

ג. מה דין הסחורות המובאות ללא מזמין מסויים?

ד"ר באמן:

החשב הכללי אינו מתערב במתן אשראי על ידי חברת השלומים והסדרים בינה ובין הבנקים.

כל חברה שרוצה להזמין על חשבון המטסלה כותבת מכתב או חותמת חוזה ומבקשת על חשבון חשבונה אצל החשב הכללי לחסין סחורה מסויים ובסכום מצל חברת השלומים ולחייב את חשבונה מצלנו.

היו"ר מ. בנטוב: ההודעה שלך לחברת השלומים אינה כוללת רשיון יבוא?

ד"ר באמן:

לא, חברת השלומים צריכה לשמור על כך שההזמנה תבוצע לפי רשיונות היבוא.

המפרעות להזמנת ציוד דרך האוצר לתעשייה הן בדרך כלל 10 אחוז-15-20 אחוז בזמן מסירת ההזמנה, 10-15 אחוז בוספיים בזמן שמגיעים הסמכים ו-75 אחוז בתנאים כהלוואה מתקציב הפיתוח לציוד תעשייתי דרך האוצר לתעשייה.

היו"ר מ. בנטוב: זה סדור אחיד שפחייב את כולם?

ד"ר באמן:

לפי גודל ההזמנה אפשר לסטות בכמה אחוזים, ועל זאת סחליט מינהל השלומים.

ביחס למספר השנים, הרי ההלוואות נתנות לפי המתכונות של הלוואות תעשיות. לציוד - 5-7 שנים, לבניה 8-10 שנים, לחקלאות 7 שנים.

הרבית היא בגובה של 8 אחוז, מה שנוגע לבטחונות, הבטחונות הם - שעבוד הציוד שנתקבל, אם המפעל חלס, הוא צריך לתת יותר בטחונות סטריאליים; אם המפעל חזק, אפשר להסתפק בבטחונות פחות סטריאליים.

אשר להזמנות גלי מזמנים, בענין זה החשב אינו מתערב בכלל. אם יש אישור כללי בידי חברת השלומים מטעם ועדת הסרים הכלכליים על מתכונת ההזמנות, ואם יש אישור להקדים קניה מסויים אם מבחינה פוליטית או כלכלית, ברשות החברה לעשות זאת.

ס. פרלסטין: את מי מחייבת המטסלה במקרה כזה?

ד"ר באמן:

זה מופיע במאזן של חברת השלומים. מגיע אלי דו"ח של חברת השלומים ופתוכו אני רואה איזו כמות סחורה הוזמנה ואיזו נשכרה ואיזו כמות נמצאת עדיין במחסני החברה.

היו"ר מ. בנטוב: בענין הסדוק לא הייתם גורס?

ד"ר באמן:

לא.

ס. לביא: היות ויש הבדל בין הזמנות לפרטיים ובין הזמנות מטסלתיות, האם הסכום הכולל מגיע טוב לחשב הכללי?

ד"ר נאמן:

בודאי. כל פדיון של חברת הסלומים - בניכוי
ההוצאה שלה - צריך להכנס לחשב הכללי. באמצעות חברת

הסלומים

ס. פרלסטין:

נציג חברת הסלומים טרם לנו שחברת הסלומים מקבלת
מכתב אישור מהחשב הכללי גם לגבי סולל-בונה, ואילו
אתה אמרת, שמכתב כאלה נתנים רק לגבי מוסדות מסלתיים או מוסדות
הקטורים בתקציב הממשלה.

ד"ר נאמן:

החשב הכללי בוחן מכתב אישור לגבי סולל בונה על יסוד
העובדה שהממשלה חייבת לסולל-בונה מליוני לירות
על חשבון עבודות שבוצעו ולא שולם בעבורן.

היו"ר ט. בנטוב:

מה הרכב האוצר לתעטיה?

ד"ר נאמן:

חלק מהמניות בידי הבנק הלאומי וחלק בידי הטובנות
היהודיות. לממשלה יש הסקעות באגרות חוב.

היו"ר ט. בנטוב:

אני מודה לד"ר נאמן, ובזה סיימנו את הפרק
האינפורמטיבי. האם יש רצון לחברים להכנס לדיון?

ס. פרלסטין:

אני מציע לדחות את הדיון לישיבה הבאה.

היו"ר ט. בנטוב:

אם כן, אני מבקש את החברים להתכונן לישיבה הבאה.

אני מציע שנעלה על סדר היום את שאלת הסקריפים
בעקבות הדו"ר של מר פיקר. אם אתם רוצים מבקש שימציאו לנו את הדו"ח,
ולא - נזמין לישיבה הבאה את מר פיקר.

ס. פרלסטין:

אני מציע להזמין את מר פיקר.

היו"ר ט. בנטוב:

אני מקבל את הצעתך. לישיבה הבאה יוזמן מר פיקר.

הישיבה נעולה.

הישיבה נועלה בשעה 12.40